

- це затрати на виробництво продукції, здійснювані на підприємстві;
- всі затрати, що містяться у собівартості, виражені в одній, загальній для всіх формі.

Перша характеристика служить для чіткого обстеження, кола затрат, що містяться у собівартості продукції. Друга характеристика спричинена тим, що затрати на виробництво продукції здійснюються в багатьох формах.

Отже, досліджуючи думки деяких вчених, ми дійшли висновку, що собівартість продукції – це грошовий еквівалент, сплачений за товари та послуги, які повинні принести поточні чи майбутні вигоди для організації. Собівартість продукції відображає рівень витрат підприємства на її виробництво та комплексно характеризує ефективність використання ним усіх ресурсів, організаційний та технічний рівень виробничого процесу, рівень продуктивності праці.

Література

1. **Економіка** : навч. посібник [для загальноосвітніх навч. закладів] / за ред. С.В. Степаненка. – 2-ге вид. [доп.]. – К. : КНЕІ, 2001. – 306 с.
2. **Сідун В.А., Пономарьова Ю.В.** Економіка підприємства : навч. посібник. – К. : Центр навч. літ-ри, 2003. – 436 с.
3. **Цал-Цалко Ю.С.** Витрати підприємства : навч. посібник. – К. : Центр навч. літ-ри, 2002. – 655 с.

УДК 330.332 (441)

*Доц. І.Н. Карпунь, канд. екон. наук – Львівський
ДІ новітніх технологій та управління ім. В. Чорновола*

ДЕРЖАВНЕ РОЗУМІННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Розглянуто основні ознаки розвитку світового господарства, які характеризують масштабне розгортання процесів глобалізації, динамічно впливають на систему міжнародних економічних відносин, трансформують напрями і визначають тенденції розвитку національних економік. Встановлено, що найуразливішою рисою глобалізації є її фінансова складова – потужна фінансова єдність та взаємозалежність фінансово-економічних систем країн світу. Прямі іноземні інвестиції – одне з найяскравіших явищ світової економіки. Особливо найбільш важливими є не поточні короткотермінові інвестиційні програми, а довготермінові, розраховані на вирішення стратегічно значущих завдань лібералізації економіки.

Ключові слова: інвестиції, лібералізація економіки, державна стратегія, експертна оцінка, державна політика, іноземні інвестиції, фінансова криза, ризики, невизначеність.

*Assoc. prof. I.N. Karpun – Lviv state institute newest technologies
and controlling named after V. Chornovil*

Public under standing of foreign investment in Ukrainian economy

Today, one of the world economy main features is all large-scale deployment of globalization dynamic processes that do significant impact on the international economic relations system, transforming areas and determining trends in the national economies development. The most vulnerable feature of globalization is the financial component strong financial unity and interdependence of financial-economic systems in the world. Foreign direct investment – one of the most striking phenomena of the world economic. Especially

important is not the identical short-term investment programs, but a long-term one, designed to solve strategically significant problems in the economic liberalisations.

Keywords: Investment, economic liberalisation, state strategy, export grade, public policy, foreign investment, financial crisis, risks, uncertainty.

Постановка проблеми. Розмірковуючи економічними тезами сьогодні в Україні активізація інвестиційного процесу як чинника виходу із кризи неможлива без державної підтримки. Для ефективного державного регулювання інвестиційного процесу потрібно створити гнучкий податковий механізм, який би стимулював скорочення термінів виробництва та підвищення якості будівельної продукції. Податки на інвестиції мають стимулювати інвестиційну активність суб'єктів господарювання, а не стримувати їх. З метою раціонального й ефективного використання інвестицій, державна інвестиційна політика має визначати пріоритетні напрями використання іноземних інвестицій.

Сьогодні державна стратегія залучення іноземних інвестицій повинна спиратися на класифікацію галузей промисловості залежно від наявності потенційних джерел фінансування. Зрозуміло, така схема подальшого розвитку індустрії потребує органічного поєднання іноземного капіталу з національними ресурсами, обґрунтування та селекції сфер інвестування, експертної оцінки щорічної потреби в іноземних інвестиціях, визначення потенційності вітчизняного ринку для іноземних інвесторів.

Викладена вище думка адресується державним органам, які курирують інвестиційні процеси, що, на нашу думку, дуже важливо добрати пріоритети в інвестиційному процесі, які б змогли забезпечити найвищий рівень його ефективності.

Аналіз досліджень і публікації. Залучення іноземних інвестицій є потрібною умовою прискорення темпів економічного розвитку України, стимулює промислове виробництво, забезпечує умови стійкого й швидкого економічного росту й збільшення рівня суспільного добробуту в країні. Одержання прямими іноземними інвестиціями визначальної ролі серед всіх форм міжнародних економічних відносин якраз і слугує однією з ознак цілісності світової економіки. Це свідчить про те, що формування світової економіки перейшло від стадії світового ринку до стадії світового виробництва. Поряд з переміщенням товарів між країнами відбувається переміщення чинників виробництва, і одним з найважливіших з них є підприємницький капітал.

Такі процеси економічного розвитку дають державі надзвичайно великі неоцінені матеріали практичного досвіду використання іноземних інвестицій. Як зазначали науковці теорій прямих іноземних інвестицій – У. Шарпа, Р. Холта, С. Хаймер, Д. Бейлі, Ч. Киндлбергер, Г. Александера, Д. Даннінг, А. Ратман, П. Хавранека, Л. Пітмана, М. Джонка та інші, основою успішного просування ТНК (транснаціональні корпорації) на зарубіжні ринки є їх конкурентні переваги, головні з яких – технологічне лідерство, володіння передовими технологіями. Через великі витрати ТНК на НДДКР, що складають чималу частину в бюджеті більшості корпорацій, то дія ТНК на науково-технічний прогрес у світовому масштабі незмірно велика, вони визначають напрями його розвитку і, відповідно, структурні зрушення в світовій економіці.

Треба зазначити, що на цьому складному інвестиційному поприщі успішно працюють відомі вчені економісти, які досліджують теорію і практику сучасних інвестиційних процесів у світі і, зокрема, в Україні. Відомі професори І. Бланк, В. Федоренко, М. Білик, В. Гейц, А. Пересада та ін. є засновниками нового напрямку в економічній науці – "інвестознавство". У їхніх роботах приділено значну увагу інноваційній діяльності, яка залежить від інвестицій, спроможної стимулювати економічне зростання держави. У своїх дослідженнях, наприклад, професор В.Г. Федоренко обґрунтовує піднесення та інвестиційну активність під кутом зору функціонування діючого ринку капіталів, де короткотерміновими і середньотерміновими завданнями державної інвестиційної політики є, насамперед, відродження ринку фінансових інвестицій та капіталів, які передбачають підвищення ефективності функціонування банківської системи й розвиток ринку акціонерних капіталів і державних цінних паперів.

Мета дослідження – визначити сутність і зміст стратегії залучення іноземних інвестицій в економіку України та науково усвідомити розвиток інвестиційних теорій, світової практики їх застосування в контексті реалізації економічної політики держав, дослідження важелів державного впливу на інвестиційні процеси та впливу міжнародної інвестиційної діяльності на розвиток національної економіки.

Виклад основного матеріалу. Практика показує, що державне регулювання інвестицій в економіку України широкомасштабно здійснюється: шляхом провадження державної інвестиційної політики, яка визначає та підтримує пріоритетні напрямки розвитку економіки; за допомогою індикативного планування певних показників та встановлення нормативів регулювання інвестиційного процесу; шляхом забезпечення належного функціонування договірно-правової системи; шляхом встановлення порядку надання дозволу на виконання будівельних робіт.

Однак мало зрозуміло, що за попередні роки, коли використовували традиційні підходи до процесу інвестування, тоді іноземний капітал не чинив істотного впливу на ефективність функціонування промислового комплексу, його структурну перебудову, упровадження прогресивних технологій і технічне оновлення виробництва. Очевидно, в цьому аспекті державним інституціям потрібно знайти такий економічний механізм, який би спромігся збалансувати насамперед норму прибутку, рівень ризику, стимули та гарантії для залучення іноземних інвестицій у механізм приватизації й розвитку експортного потенціалу, а з іншого боку забезпечив би бажаний остаточний результат інвестування, тобто вніс помітний внесок у розвиток економіки держави, підвищення ефективності її функціонування, упровадження сучасних високопрогресивних технологій організаційних і управлінських нововведень.

На нашу думку, іноземні кредити під державні гарантії важливо спрямовувати насамперед у пріоритетні сфери на фінансування інвестиційних проектів, що гарантовано забезпечують розвиток експортного потенціалу, у галузі, у яких терміни окупності виробничих інвестицій порівняно незначні. Сьогодні держава спроможна використовувати комплексний механізм залучення іноземних інвестицій, спрямований на створення сприятливого інвести-

ційного клімату та значного підвищення інвестиційної активності. Основним чинником такого механізму є економіко-організаційний блок, який базується на обґрунтованій концептуальній основі та стратегії залучення іноземних інвестицій системі пільг в оподаткуванні, визначенні пріоритетних напрямків використання іноземних інвестицій, розширенні можливостей участі іноземних інвесторів у процесі приватизації та створенні спільних підприємств.

Стійка тенденція до нарощування потенціалу іноземних інвестицій зумовлює зацікавленість до України з боку іноземних інвесторів, тому найважливішим завданням держави в цьому аспекті є забезпечення сприятливих умов залучення і впровадження у вітчизняну економіку інвестиційних ресурсів через удосконалення правової бази, створення ефективних механізмів заохочення інвесторів та зведення адміністративних не узгоджень та перешкод у їхній діяльності завдяки підсиленню інвестиційного іміджу. Однак прямі іноземні інвестиції сьогодні здебільшого спрямовують у невиробничі галузі. Тому така позиція не дає змоги відмовитися від позики на світовому ринку, що зумовлює, своєю чергою, потребу змін у сфері державного регулювання інвестиційних потоків.

Сьогодні втручання держави в ринковий механізм ціноутворення у формі різного типу стимулів виробництва товарів, послуг, виконання робіт народного споживання не тільки можливо, але й надзвичайно потрібно. Адже це є життєво необхідним благом, що формує різні умови відтворення самої людини. Практика показує, що цей чинник надзвичайно корисний у сфері практичного забезпечення соціальних цілей в умовах ринкового ціноутворення. Його суть – відповідний рівень закупівельної і роздрібною ціни повинен складатися не тільки під впливом індивідуальних витрат споживачів. Це пояснюється тим, що у разі значної соціальної значущості продукту частина витрат і нормативний прибуток виробника держава може і повинна дотувати. Держава повинна прикладати весь науковий і практичний потенціал для розумної реструктуризації економіки, стабілізації загальної політики й економічної ситуації в русло, що сприятиме поліпшенню інвестиційного клімату в країні.

Сьогодні у світовій практиці у ролі прямого інвестора часто виступають ТНК (транснаціональні корпорації), для яких тісні межі національних економік. Перенесення значної частини виробництва за кордон, створення там філіалів, інтегрованих в єдину мережу виробництва товарів і послуг, дає змогу ТНК використовувати ресурси і конкурентні переваги цих країн. Однак це зумовлює швидке переміщення технологій кризи, що спричинює істотні труднощі.

Сьогодні важливо ввести систему пільгового оподаткування залежно від обсягу та терміну дії іноземної інвестиції, оскільки чинна система враховує це не повною мірою. А.В. Череп пропонує розробити й запровадити систему стимулювання іноземних інвесторів у промисловій сфері залежно від пріоритетності об'єкта інвестування, обсягу інвестицій й терміну дії (табл. 1).

За умови дострокового відчуження інвестицій проти встановлення законодавством термінів підприємства з іноземними інвестиціями, що діють у пріоритетних галузях народного господарства України, мають сплачувати податок на прибуток за весь період інвестування обсягом 50 % від встановлених законодавством, а в інших галузях у повному обсязі.

Мають бути вжиті організаційні заходи в напрямку створення єдиної цілісної системи державного управління інвестиційними процесами, яка включала б відповідні структури для роботи з іноземними інвестиціями, механізми реалізації державної політики залучення капіталу, координації діяльності міжнародними організаціями, проведення експертиз найважливіших проектів та їх конкурсний відбір. Такою структурою може бути спеціалізована державна компанія України з іноземних інвестицій. У Постанові Верховної Ради України про порядок уведення в дію Закону України "Про режим іноземного інвестування" поставлено питання щодо створення національного агентства, сприяння іноземним інвестиціям в Україні. У структурі такої системи доцільно створити інформаційно-аналітичний банк даних з питань іноземного інвестування, який містить інформацію про підприємства та проекти, що потребують інвестицій, про інвесторів, спонсорів, виконавців проектів і проведення міжнародних тендерів. Потрібно розробити систему страхування та створити Національну акціонерну страхову компанію, сприяти діяльності інвестиційних компаній і фондів, трастових і холдингових компаній, аудиторських і консалтингових фірм, фондових бірж, лізингових компаній з організації лізингу сучасного устаткування та інших об'єктів раціональної інфраструктури. Це дасть змогу сформувати в Україні ринок інвестиційних проектів.

Табл. 1

Показник	Іноземні інвестиції для підприємств					
	до 10 тис.	10-50 тис.	50-100 тис.	100-500 тис.	500 тис. - 10 млн	Понад 10 млн
Термін пільгових "податкових" канікул	Початок за чинним законодавством	Один рік	Три роки	П'ять років	Додатково п'ять років 50 % ставок чинного законодавства	Десять років
Податок на додану вартість, % до ставок чинного законодавства	100	90	80	70	60	50
Пріоритетні галузі (від величини податку на додану вартість), %	85	80	75	70	65	60

Сьогодні вже очевидно, що проблему залучення інвестицій в економіку України треба розглядати у контексті особливості трансформаційних процесів, які відбуваються в країні. Пошук раціональної моделі, що стимулюватиме інвестиційні процеси, потребує глибокого знання закономірностей теорії та практики інвестиційної діяльності. Тому надзвичайно важливо науково усвідомити розвиток інвестиційних теорій, світової практики їх застосування в контексті реалізації економічної політики держав, дослідження важелів державного впливу на інвестиційні процеси та впливу міжнародної інвес-

тиційної діяльності на розвиток національних економік. Таке дослідження сприятиме аналізу недоліків та переваг, наслідків й перспектив, мотивацію застосування державою тієї чи іншої інвестиційної моделі.

Освоєння інвестицій означає їх капіталізацію, тобто створення фінансових та реальних активів. У ринкових умовах на нових технологіях і новій техніці можна тільки тоді заробити гроші, коли вони сприяють поліпшенню життя.

Висновки. Отже, іноземні інвестиції є важливою умовою здійснення структурної перебудови національної економіки, забезпечення технічного процесу, збільшення показників господарської діяльності підприємства. Вони мають визначальне значення для економіки країни, тому що забезпечують ефективну інтеграцію національної економіки у світову завдяки виробничій і науково-технічній кооперації, є джерелом капіталовкладень у формі сучасних засобів виробництва, підвищують продуктивність праці, залучають вітчизняних підприємців до використання передового досвіду, сприяють розширенню інновацій, підвищують добробут населення країни.

Література

1. Закон України "Про режим іноземного інвестування" // ДІБП. – 1996. – № 7. – С. 57.
2. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. – К. : Вид-во "Ельга", 2001. – 448 с.
3. Пересада А.А. Управление инвестиционным процессом. – К. : Вид-во "Лібра", 2002. – 472 с.
4. Федоренко В.Г. Инвестиционный менеджмент. – К. : Вид. центр МАУП, 1999. – 184 с.
5. Шарп У., Александер Г., Бэйли Д. Инвестиции : пер. с англ. – М. : Изд-во "Инфра-М", 1998. – 1028 с.
6. Череп А.В. Инвестознaвство : підручник. – К. : Вид-во "Кондор", 2006. – 398 с.

УДК 369.067.2

Ст. викл. Л.І. Новосельська, канд. екон. наук –
НЛТУ України, м. Львів

ПИТАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВНИХ ПОЗАБЮДЖЕТНИХ ФОНДІВ

Законодавство про соціальне страхування в Україні потребує подальшого удосконалення для забезпечення фінансової стійкості фондів і системи контролю за фінансовими потоками.

Ключові слова: соціальне страхування, єдиний соціальний внесок, фінансова стійкість.

Senior lecturer L.I. Novoselska – NUFWT of Ukraine, L'viv

The problem of financial stability of state non-budget funds

The legislation on social insurance in Ukraine is in a need of further improvement in order to provide financial stability of funds and system of controlling after the financial flows.

Keywords: social insurance, unitary social tribute, financial stability of funds.

Новий відлік сучасного загальнообов'язкового соціального страхування в Україні розпочато із прийняттям законопроекту "Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" від 14.01.1998 р. На основі Закону передбачено комплексний соціальний захист громадян на основі принципів і загальних правових, фінансових та організа-